पिण्डेनैवोदकेन वा" इति विवाहेऽप्युक्तम्। अत्र पुत्रिकायाः श्राद्धे पिण्डोदकयोः सम्बन्धात् कन्यामात्रेऽपि तद्योग्यतायाः सत्त्वात्। कन्या पिण्डोदकसम्बन्धोच्यते एतद्दुहितृत्वादपि तस्याः सपिण्डता बोद्धव्या तस्यादेवपिण्डस्वधानामित्यनेन समानोदकभावः समाख्यातः न तु दशम पर्यन्तं, पित्रादिजीवनादिना सापिण्ड्यसम्बन्धेऽपि सापिण्ड्यं विहितं प्रायुक्तयुक्तेः सपिण्डस्य तदुपयुक्तत्वेन वैयर्थ्यापत्तेः। चतुर्थमासाधिकारस्तु सविहितत्तरामावे सप्तमपुरुषपर्यन्तं स्वसम्बन्धस्य सपिण्डस्य सपिण्डाधिकारः पुरुषत्रयपर्यन्तमिति यत्र स्वधाशब्दो मन्त्रपरः पितृभक्तपरोऽपि। तथा च गुणविष्णुस्मृतिः "स्वधा वै पितृणामस्तमिति।" दशमपुरुषपर्यन्तं समानोदकत्वेऽपि च त्रिरात्रं किन्तु पक्षिण्यादि तथाहि उदकक्रियायामधिकस्य पारस्करः। "वर्षे ज्ञातयो भावयन्ति आसप्तमाद्यमाहा समानोदकाश्चाविशेषेण यावत् सम्बन्धमतुस्मरेयुर्" इति भावयन्ति निष्पादयन्ति अत्र यावत्सम्बन्धमतुस्मरेयुरेकत्रजातावयमिति स्मरणं भवतीत्यनेनैव सर्वेषामुदकदाने प्राप्ते यदु आसप्तमाद्यमाहादिपुत्रं तत्सपिण्डकर्मणारतम्येनार्थौचमेदेऽप्युदकर्मसमानार्थमिति। कर्मौचमेदस्तु सप्तमपर्यन्तं सपिण्डत्वाद्याहः। ततस्तु दशमपुरुषपर्यन्तं ब्रह्मः। तथाच विष्णुदेवस्मृती। "दशाहेन सपिण्डास्तु शुध्यन्ति मृतसूतके। त्रिरात्रेण सकुल्यास्तु स्नात्वा शुध्यन्ति गोत्रजाः।" ततश्चतुर्दशपुरुषपर्यन्तं पक्षिणी ततश्च जन्मनामस्मृतिपर्यन्तमेकाहः। तथाच मिताक्षराविवादचिन्तामणयोर्ब्रह्मः। "सपिण्डता तु पुरुषे सप्तमे विनिवर्त्तते। समानोदकभावस्तु निवर्त्तेताचतुर्थात्। जन्मनामस्मृतेरेके तत्परं गोत्रमुच्यते।" अत्र समानोदकत्वे द्विविधे पूर्वत्र गोत्रमः "पक्षिणीसपिण्डे" परत्र धारीता। "आसप्तमे त्रिरात्रं स्यादेकाहस्त्वसपिण्डके" इति। अत्रैव गोत्रजानामहः कृतमिति आवाक्यवचनं ततः परं सर्वथा समानोदकतानिवृत्तेः। स्नानमात्रमिति "स्नात्वा शुद्ध्यन्ति गोत्रजाः" इति हारीतस्मृत्युक्तत्वादिति"।

तथा च गोत्रैक्ये सति पिण्डलेपयोर्दातृत्वभोक्तृत्वान्यतरवत्त्वम् अशौचसापिण्ड्यम्। साक्षात्परम्परया सप्तमपर्यन्तदेहसम्बन्धवत्त्वं विवाहसापिण्ड्यं त्रिपुरुषपर्यन्तं देवपिण्डदातृत्वभोक्तृत्वान्यतरवत्त्वं दायग्रहणे सापिण्ड्यमिति विवेकः मिता० मातृसपत्न्या अपि सापिण्ड्यं स्त्रीत्वस्य सर्वाधिकारोऽभिहितः तत्रैव समानदेहसम्बन्धयोग्यतयैव सापिण्ड्यात्। दायभागमते तु श्राद्धे देवपिण्डदातृत्वभोक्तृत्वाभावात् न तस्याः सापिण्ड्यं तद्योग्यत्वेऽपि स्त्रीमात्रस्य विशेषवचनाभावे धर्माधिकारपर्युदासात् इति विवेकः एवं स्नुषाया अपि।

सपिण्डीकरण न० सह पिण्डेन सपिण्डः ततः सम्भूतनङ्गाद्धे च्वि+ल-स्नुट्। प्रेतत्वविमोचनाय प्रेतोद्देशेन कर्त्तव्ये पित्रादिपिण्डसमन्वयकरणरूपे श्राद्धभेदे सपिण्डीकरणप्रकारस्तत्कालादिकं श्रा०त० निरूपितं यथा "अथ सपिण्डीकरणम्। तत्र नोशिजः "पूर्णे संवत्सरे मध्यमासे त्रिपक्षे यदहर्वा सद्विरायत्तेन तदहस्तत्रायुदकपात्राणि सतिलगन्धपुष्पोदकानि पूरयित्वा त्रीणि पितृपात्रेषु प्रेतस्य प्रेतपात्रं पितृपात्रेष्वासिञ्चति। ये समानाः समनसः पितरो यमराज्ये तेषां लोकाः स्वधा नमो यज्ञो देवेषु कल्पताम्। ये समानाः समनसो जीवाजीवेषु मामकाः। तेषां श्रीर्मयि कल्पतामस्मिंल्लोके शतं समाः" इति एतमेव पिण्डो व्याख्यातः" इति। पूर्णे संवत्सरे इति सत्यः सत्यः। तदन्तो नवमो मासः "संवत्सरान्ते विसर्जनं नवमासमित्येके" इति पैठीनसिवचनात्। तदन्तो दशमो मासः। तत्राद्यपक्षे त्रिपक्षः तत्राद्यपक्षे अशौचापगमे प्रथममासस्य द्वादशभिर्दिनैर्द्वादशमासिकानि श्राद्धानि निवर्त्त्य त्रयोदशाहः सपिण्डीकरणकालः सूत्रस्य द्वादशाहो न तु त्रयोदशाह एव "मासिकार्थवत् द्वादशाहश्राद्धं कृत्वा त्रयोदशेऽह्नि वा तत्कुर्यान्नान्यवर्त्तं हि शूद्राणां द्वादशेऽह्नीति" विष्णुवचनात्। मासिकार्थवदिति मासिकार्थो यावति मासि क्रियमाणश्राद्धप्रयोजनं प्रेतायमवादि तद्युक्तं द्वादशाहक्रियमाणश्राद्धमित्यर्थः। यत्र त्वेकादशमासाभ्यन्तरेऽधिमासपातस्तत्र त्रयोदशसु दिनेषु त्रयोदश मासिकानि कृत्वा चतुर्दशेऽह्नि सपिण्डनं कार्यमिति "संवत्सराभ्यन्तरे यद्यधिमासो भवति तदा मासिकार्थं दिनमेकं वर्द्धयेत्" इति विष्णुवाक्यात्। सूत्रस्य त्रयोदश दिनेषु त्रयोदश मासिकानि त्रयोदशेऽह्नि सपिण्डनं इत्यपरिवल्लनान्यायात्। एवञ्च दर्शमासे न दिनवृद्धिरिति मिताक्षरोक्तं हेयम्। तद्धृतविष्णुवचने दिनमेकं वर्द्धयेदिति श्रुतेः। श्राद्धाधिक्यमाह कात्यायनः "संवत्सरस्य मध्ये तु यदि स्याद्धिमासकः